

**LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽVALGYBOS KONTROLIERIŲ ĮSTATYMO
NR. XIV-868 2, 3, 4, 5, 11, 12, 19, 25 IR 26 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO
PROJEKTO,
LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽVALGYBOS ĮSTATYMO NR. VIII-1861 2, 13 IR 20
STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO,
LIETUVOS RESPUBLIKOS KRIMINALINĖS ŽVALGYBOS ĮSTATYMO NR. XI-2234
21 IR 22 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai:

Lietuvos Respublikos žvalgybos kontrolierių įstatymo (toliau – Žvalgybos kontrolierių įstatymas) Nr. XIV-868 2, 3, 4, 5, 11, 12, 19, 25 ir 26 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos žvalgybos įstatymo (toliau – Žvalgybos įstatymas) Nr. VIII-1861 2, 13 ir 20 straipsnių pakeitimo įstatymo ir Lietuvos Respublikos kriminalinės žvalgybos įstatymo (toliau – Kriminalinės žvalgybos įstatymas) Nr. XI-2234 21 ir 22 straipsnių pakeitimo įstatymo projektų (toliau kartu – Įstatymų projektai) rengimą paskatino siekis sudaryti prielaidas efektyviai Lietuvos Respublikos žvalgybos kontrolierių įstaigos veiklai, tobulinti esamus teisinius įrankius, spręsti su žvalgybos kontrolieriams nustatytų funkcijų ir uždavinių įgyvendinimu susijusias problemas praktikoje, aiškiau apibrėžti žvalgybos kontrolieriaus įgaliojimus bei funkcijas, kad jos atitiktų įstatymų leidėjų lūkesčius, iškeltus steigiant šią instituciją.

Pagrindinis tikslas – užtikrinti, kad žvalgybos veikla būtų vykdoma vadovaujantis teisėtumo, pagrįstumo ir proporcingumo principais, taip pat sukurti veiksmingas žmogaus teisių ir laisvių apsaugos priemonės, leisiančias užkirsti kelią nepagrįstam ar savavališkam asmens teisių ir laisvių ribojimui.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai:

Įstatymų projektus inicijavo ir parengė Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto pirmininkas Giedrimas Jeglinskas kartu su Žvalgybos kontrolierių įstaiga.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai:

Dėl žvalgybos institucijų veiklos stebėsenos vykdant nuolatinę jų veiklos priežiūrą

Žvalgybos kontrolierių įstatymo nuostatos nėra pakankamai išsamios ir leidžiančios žvalgybos kontrolieriui tinkamai ir efektyviai vykdyti savo funkcijas. Žvalgybos kontrolierių įstatymo 2 straipsnyje trūksta apibrėžties „Žvalgybos kontrolieriaus stebėseną“, todėl nuolatinei žvalgybos institucijų veiklos stebėsenai vykdyti trūksta aiškaus teisinio pagrindo, ko pasėkoje neužtikrinamas žvalgybos kontrolieriui numatytų uždavinių efektyvus įgyvendinimas.

Dėl žvalgybos institucijų veiklos teisėtumo, pagrįstumo ir proporcingumo vertinimo

Žvalgybos kontrolierių įstatymas (2 straipsnio 8 dalis, 3 straipsnio 1 dalis, 2 dalies 2 punktas, 4 straipsnio 5 punktas, 5 straipsnis ir 11 straipsnio 1, 3 ir 4 punktai) numato žvalgybos kontrolieriaus teisę vertinti žvalgybos institucijų veiklos teisėtumą, tačiau teisę vertinti veiklos pagrįstumą ir proporcingumą nėra numatyta. Teisėtumo vertinimas yra neatsiejamas nuo žvalgybos institucijų veiklos ir žvalgybos pareigūnų veiksmų ir (ar) jų priimtų sprendimų pagrįstumo ir proporcingumo vertinimo, nes žvalgybos veikla yra susijusi su asmens teisių apribojimais, o jų taikymo galimybės vertinimas Europos žmogaus teisių konvencijoje yra siejamas su teisėtumo, pagrįstumo ir proporcingumo vertinimu.

Pažymėtina, kad žvalgybos institucijos veiksmų teisėtumo vertinimas leidžia nustatyti žvalgybos institucijų veiklos atitiktį teisės aktų reikalavimams, tačiau būtina vertinti ir tokios veiklos

pagrįstumą bei proporcingumą. Nesant šių kategorijų vertinimo, negalima nustatyti, ar žvalgybos institucijų sprendimai vykdyti tam tikrus veiksmus apskritai buvo motyvuoti, pagrįsti ir proporcingi konkrečios situacijos atveju ir ar jie atitinka žmogaus teisių ir laisvių apsaugos reikalavimus.

Dėl žvalgybos kontrolierių teisės gauti žvalgybos institucijų turimą informaciją, dokumentus ir duomenis

Dabar Žvalgybos kontrolierių įstatyme ir Žvalgybos įstatyme įtvirtintos normos skirtingai reglamentuoja žvalgybos kontrolierių teisę gauti informaciją, dokumentus ir duomenis. Atkreiptinas dėmesys, kad nepakankamai aiškiai apibrėžtos žvalgybos kontrolieriaus teisės sudaro prielaidas skirtingoms teisės aktų nuostatų interpretacijoms ir trukdo vykdyti jam nustatytas pareigas, pavyzdžiui, tokias kaip Žvalgybos kontrolierių įstatymo 11 straipsnio 3 punkte numatytą žvalgybos kontrolierių pareigą vertinti *žvalgybos informacijos rinkimo* ir *žvalgybos metodų* taikymo teisėtumą. Dabar Žvalgybos kontrolierių įstatyme numatyta, kad žvalgybos kontrolieriai turi teisę gauti informaciją apie žvalgybos metodus ir priemones, veiklos taktiką, jei ji yra būtina jų funkcijoms atlikti, išskyrus tam tikrus ribojimus gauti duomenis, galinčius atskleisti įslaptintų žvalgybos pareigūnų ir žvalgybos slaptųjų bendradarbių asmens tapatybę bei iš užsienio partnerių gautą informaciją. Tačiau Žvalgybos įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje įtvirtintas ribojimas žvalgybos institucijų veiklos kontrolę vykdančioms institucijoms teikti informaciją, jei tai yra duomenys, galintys atskleisti *žvalgybos metodus* ir *priemones, veiklos taktiką*, ir jeigu tai gali padaryti žalos žvalgybos institucijų veiklai.

Taip pat šio įstatymo 12 straipsnio 2 punkte numatyta, kad žvalgybos kontrolieriai turi teisę susipažinti su valstybės ar tarnybos paslaptį sudarančia informacija, kuria disponuoja žvalgybos institucija, jei tai būtina jų pareigoms atlikti, o 12 straipsnio 3 punkte numatyta, kad žvalgybos kontrolieriai gali gauti dokumentus, įskaitant įslaptintą informaciją, reikalingą jų funkcijoms atlikti. Be to, šio įstatymo 23 straipsnio 1 dalyje numatytas įpareigojimas žvalgybos institucijoms ir pareigūnams pateikti žvalgybos kontrolieriui jam reikalingą informaciją, dokumentus, paaiškinimus ir kitą tyrimui būtiną medžiagą. Tačiau, dabar galiojantis teisinis reglamentavimas numato skirtingas informacijos gavimo apimtis, taip pat straipsniuose vartojama skirtinga terminija (informacija, dokumentai, duomenys). Tokiais atvejais atsiranda galimybė skirtingai interpretuoti teikiamos informacijos kategorijas ir apimtis, taip sukuriamą menama konkurencija ir kolizija tarp Žvalgybos kontrolierių įstatymo ir Žvalgybos įstatymo, kuri privalo būti išspręsta.

Pažymėtina ir tai, kad galiojančiame teisiniame reglamentavime nėra numatyta žvalgybos kontrolieriaus pareigoms atlikti būtina teisė gauti (naudotis) bei susipažinti su žvalgybos, kriminalinės žvalgybos ir kita valstybės ar tarnybos paslaptį sudarančia informacija, dokumentais ir duomenimis, kurie kaupiami, saugomi ir (ar) tvarkomi žvalgybos institucijų informacinėse sistemose.

Taip pat žvalgybos kontrolieriams Žvalgybos kontrolierių įstatymo 12 straipsnyje nėra suteikta aiški teisė susipažinti su žvalgybos institucijų sprendimais pradėti žvalgybos informacijos rinkimo veiksmus pagal Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamento direktoriaus ir Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministro patvirtintas žvalgybos informacijos rinkimo užduotis bei žvalgybos institucijų sprendimais pradėti kriminalinės žvalgybos tyrimus ir šios teisės realizavimo tvarka.

Pastebėtina, kad žvalgybos kontrolierius, atlikdamas savo pareigas, turi teisę gauti motyvuotas apygardų teismų nutartis atlikti teismo sankcionuojamus žvalgybos informacijos rinkimo veiksmus (Žvalgybos kontrolierių įstatymo 12 straipsnio 9 punktas), tačiau nėra aišku, kas jas turi teikti, t. y. teismai ar žvalgybos institucijos. Taip pat svarbu gauti ir teismų nutartis dėl atsisakymų leisti atlikti sankcionuojamus žvalgybos informacijos rinkimo veiksmus. Be to, atkreiptinas dėmesys į tai, kad žvalgybos kontrolieriui turėtų būti suteikta teisė iš teismų gauti visą reikiamą informaciją, kuri būtina žvalgybos kontrolieriui atliekant žvalgybos institucijų veiklos priežiūrą ir vertinant galimus žmogaus teisių pažeidimus.

Kriminalinės žvalgybos įstatymas nenumato žvalgybos kontrolierių teisės, Žvalgybos kontrolierių įstatymo nustatyta tvarka kontroliuoti žvalgybos institucijų vykdomos kriminalinės

žvalgybos veiklos teisėtumo, pagrįstumo ir proporcingumo bei atitikties žmogaus teisių ir laisvių apsaugos reikalavimams. Žvalgybos kontrolieriams tiriant asmenų skundus (pranešimus) ir nustatčius, kad žvalgybos institucijoms vykdant kriminalinę žvalgybą buvo padaryti galimai neteisėti veiksmai, nėra aiškiai įtvirtinta žvalgybos kontrolierių teisė gauti visą su nagrinėjamu skundu (pranešimu) susijusią informaciją, dokumentus ir duomenis, išskyrus duomenis, galinčius atskleisti įslaptintų žvalgybos pareigūnų ir žvalgybos slaptųjų bendradarbių asmens tapatybę bei iš užsienio partnerių gautą informaciją.

Dėl žvalgybos kontrolieriaus kaip specialisto išvados teikimo

Žvalgybos kontrolierius yra vienintelis subjektas Lietuvoje, kuris atlieka nepriklausomą žvalgybos institucijų veiklos teisėtumo priežiūrą ir atitikties žmogaus teisių ir laisvių apsaugos reikalavimams vertinimą. Tačiau, atkreiptinas dėmesys, kad dabar galiojančiame teisiniame reglamentavime nėra numatytos aiškos teismų (apygardos teismo pirmininko įgalioto šio teismo teisėjo) teisės, prieš priimant sprendimą sankcionuoti žvalgybos institucijų veiksmus ar skundo (pranešimo) nagrinėjamo teisme metu iškilus tokiam poreikiui, kreiptis į žvalgybos kontrolierių kaip specialistą dėl žvalgybos institucijų veiklos teisėtumo, pagrįstumo ir proporcingumo įvertinimo.

Pagal dabar galiojančią reglamentavimą žvalgybos kontrolierius per 10 darbo dienų nuo skundo (pranešimo) gavimo dienos turi priimti sprendimą pradėti skundo (pranešimo) nagrinėjimą arba atsisakyti nagrinėti skundą (pranešimą). Tais atvejais, kai skundas (pranešimas) tuo pačiu klausimu yra nagrinėjamas arba jau išnagrinėtas teisme, arba kai jį nagrinėja kitos kompetentingos valstybės institucijos ar įstaigos, žvalgybos kontrolierius privalo atsisakyti nagrinėti skundą (pranešimą) (Žvalgybos kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 2 punktas). Be to, tam tikrais atvejais dėl skundo padavimo teismams terminų, žvalgybos kontrolieriui nėra galimybės laiku įvertinti ir išnagrinėti skundą (pranešimą), todėl suteikus teismui teisę pasitelkti žvalgybos kontrolierių kaip specialistą, žvalgybos kontrolierius atliktų visapusišką žvalgybos institucijų veiksmų teisėtumo, pagrįstumo ir proporcingumo vertinimą.

Dėl Žvalgybos kontrolierių įstaigos darbuotojų teisės gauti žvalgybos institucijų informaciją

Žvalgybos kontrolierių įstatyme nepakankamai aiškiai apibrėžta Žvalgybos kontrolierių įstaigos darbuotojų teisė susipažinti su žvalgybos institucijų teikiama informacija. Žvalgybos kontrolierių įstatymo 25 straipsnio 1 dalyje yra numatyta, kad Žvalgybos kontrolierių įstaiga padeda žvalgybos kontrolieriams atlikti žvalgybos institucijų veiklos patikrinimus, tyrimus, nagrinėti pareiškėjų ir žvalgybos pareigūnų skundus (pranešimus) ir rengti šio įstatymo 24 straipsnyje numatytas metodines rekomendacijas ir (ar) konsultacijas, taip pat padeda Įstaigos vadovui tinkamai atlikti įstaigos vadovo funkcijas. Šio įstatymo 12 straipsnio 2 ir 3 punkte aiškiai įtvirtinta tik žvalgybos kontrolierių teisė susipažinti su valstybės ar tarnybos paslaptį sudarančia informacija, kuria disponuoja žvalgybos institucija, taip pat teisė gauti dokumentus (įskaitant dokumentus, kuriuose yra valstybės ar tarnybos paslaptį sudarančios informacijos), kurie yra būtini žvalgybos kontrolieriaus pareigoms atlikti, o šio įstatymo 23 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta nuostata, kad žvalgybos institucijos ir (ar) žvalgybos pareigūnai privalo žvalgybos kontrolieriaus reikalavimu per jo nustatytą terminą pateikti jam informaciją, dokumentus, paaiškinimus ir kitą medžiagą, būtinus jo funkcijoms atlikti.

Dėl sprendimų keisti Žvalgybos kontrolierių įstaigos struktūrą pokyčių

Įstatyme nenumatyta Žvalgybos kontrolierių įstaigos vadovo teisė įstaigos struktūrą tvirtinti įsakymu, dabar ji yra tvirtinama veiklos nuostatais. Atsižvelgiant į tai, kad Žvalgybos kontrolierių įstaiga iki galo nėra suformuota, atsiranda perteklinė administracinė našta nuolat keisti jau priimtus teisės aktus, o juos pakeitus – iš naujo perregistruoti Registrų centre.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama:

Žvalgybos kontrolierių įstatymo pakeitimo projekto nuostatomis siūloma:

1) Papildyti įstatymo 2 straipsnį nauja 7 dalimi, kurioje būtų įtvirtinta nauja sąvoka „Žvalgybos kontrolieriaus stebėseną“. Atlikus šiuos pakeitimus žvalgybos kontrolierius turės teisę

atlikti nuolatinę žvalgybos institucijų veiklos ir žvalgybos pareigūnų veiksmų ir (ar) jų priimtų sprendimų stebėseną ir atitiktį teisėtumo, pagrįstumo ir proporcingumo principams bei žmogaus teisių ir laisvių apsaugos reikalavimams, apimančią informacijos, dokumentų ir duomenų analizę.

2) Pakeisti įstatymo 2 straipsnio 7 ir 8 dalis, 3 straipsnio 1 dalį, 2 dalies 2 punktą, 4 straipsnio 5 punktą, 5 straipsnį bei 11 straipsnio 1, 3 ir 4 punktus, juose numatant, kad žvalgybos kontrolierius galėtų atlikti ne tik žvalgybos institucijų veiklos teisėtumo, tačiau ir jos pagrįstumo bei proporcingumo vertinimą. Pažymėtina, kad teisėtumo vertinimas yra neatsiejamas nuo žvalgybos institucijų veiklos ir žvalgybos pareigūnų veiksmų ir (ar) jų priimtų sprendimų pagrįstumo ir proporcingumo vertinimo, nes žvalgybos veikla yra susijusi su asmens teisių ribojimais, o jų taikymo galimybių vertinimas Europos žmogaus teisių ir laisvių apsaugos konvencijoje yra siejamas su teisėtumo, pagrįstumo ir proporcingumo vertinimu. Be to, teisėtumo, pagrįstumo ir proporcingumo principais pagrįstas žvalgybos institucijų veiklos vertinimas atitinka Europos Žmogaus Teisių Teismo (toliau – EŽTT) praktiką, suformuotą byloje *Roman Zakharov prieš Rusiją* bei byloje *Pietrzak, Bychawska-Siniarska ir kiti prieš Lenkiją*, kuriose EŽTT pasisakė, kad žvalgybos ombudsmenas turi būti nepriklausomas ir jam privalo būti sudarytos sąlygos vertinti žvalgybos veiksmų pagrįstumą ir proporcingumą. Tą patį EŽTT pakartojo byloje *Szabó ir Vissy prieš Vengriją* pabrėždamas, kad ombudsmenui turi būti suteikta pakankamai teisių vykdyti žvalgybos institucijų veiklos efektyvią ir tęstinę priežiūrą. Taigi, priėmus siūlomus pakeitimus žvalgybos kontrolieriui bus suteikiama teisė visapusiškai įvertinti žvalgybos institucijų veiklos teisėtumo, pagrįstumo ir proporcingumo priežiūrą, susijusią su žvalgybos institucijų, žvalgybos pareigūnų veiksmais, jų priimamais sprendimais bei užtikrinti žmogaus teisių ir laisvių apsaugos reikalavimų laikymąsi.

3) Pakeisti 12 straipsnio 2 punktą ir numatyti žvalgybos kontrolieriaus teisę susipažinti (naudotis) su žvalgybos, kriminalinės žvalgybos ir kita valstybės ar tarnybos paslaptį sudarančia informacija, dokumentais ir duomenimis, kuriais disponuoja žvalgybos institucija, jeigu toks susipažinimas yra būtinas žvalgybos kontrolieriaus pareigoms atlikti, išskyrus informaciją, dokumentus ir duomenis apie įslaptintų žvalgybos pareigūnų ar žvalgybos slaptųjų bendradarbių tapatybę ir iš užsienio partnerių gautą informaciją. Šie ribojimai susipažinti su valstybės ar tarnybos paslaptį sudarančia informacija, dokumentais ir duomenimis žvalgybos kontrolieriui turėtų būti netaikomi ir tais atvejais, kai tiriamas įslaptinto žvalgybos pareigūno ar žvalgybos slaptojo bendradarbio pranešimas, kai jis tampa faktiniu pagrindu pradėti žvalgybos informacijos rinkimo veiksmus, ir (ar) apie žvalgybos institucijos jo atžvilgiu atliktus ar atliekamus neteisėtus veiksmus ar žvalgybos pareigūnų priimtus neteisėtus sprendimus, ir tais atvejais, kai iš užsienio partnerių gauta informacija, dokumentai ir duomenys tampa faktiniu pagrindu pradėti žvalgybos informacijos rinkimo veiksmus.

4) Papildyti 12 straipsnį nauju 3 punktu ir numatyti žvalgybos kontrolieriaus teisę susipažinti su žvalgybos institucijų informacinėse sistemose kaupiama, saugoma ir (ar) tvarkoma informacija, dokumentais ir duomenimis, įskaitant valstybės ar tarnybos paslaptį sudarančią informaciją, dokumentus ir duomenis, kurie būtini žvalgybos kontrolieriaus pareigoms atlikti, ir ja naudotis, išskyrus informaciją, dokumentus ir duomenis apie įslaptintų žvalgybos pareigūnų ar žvalgybos slaptųjų bendradarbių tapatybę ir iš užsienio partnerių gautą informaciją. Ribojimai susipažinti su šia informacija, dokumentais ir duomenimis žvalgybos kontrolieriui netaikomi šio straipsnio 2 punkte nurodytais atvejais. Siūlomi pakeitimai leistų užtikrinti, kad žvalgybos kontrolieriai galėtų efektyviai vykdyti Žvalgybos kontrolierių įstatyme nustatytus uždavinius – atlikti nuolatinę žvalgybos institucijų veiklos teisėtumo, pagrįstumo ir proporcingumo priežiūrą.

5) Pakeisti 12 straipsnio 4 punktą ir jame numatyti žvalgybos kontrolieriaus teisę gauti ne tik informaciją, bet ir dokumentus, duomenis bei jų kopijas. Siūlomi pakeitimai leis išvengti teisės normų interpretavimo dėl skirtingos terminijos vartojimo ir nuosekliau gauti visapusišką informaciją apie žvalgybos institucijų veiklą.

6) Pakeisti 12 straipsnio 5 ir 10 punktus ir juose numatyti žvalgybos kontrolieriaus teisę per nustatytą terminą gauti visus žvalgybos institucijų vadovų ar jų įgaliotų pavaduotojų motyvuotus

teikimus kartu su juos pagrindžiančia informacija, dokumentais ir duomenimis, atlikti teismo sankcionuojamus žvalgybos informacijos rinkimo veiksmus bei gauti motyvuotas apygardų teismų nutartis atlikti arba atsisakyti leisti atlikti teismo sankcionuojamus žvalgybos informacijos rinkimo veiksmus, taip pat Lietuvos apeliacinio teismo nustatyta tvarka gauti susistemintą apibendrintą informaciją, dokumentus ir duomenis apie motyvuotas apygardų teismų nutartis atlikti arba atsisakyti leisti atlikti teismo sankcionuojamus žvalgybos informacijos rinkimo veiksmus. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad kai kuriose Europos valstybėse (pvz., Jungtinėje Karalystėje, Prancūzijoje, Vokietijoje, Nyderlanduose, Švedijoje, Suomijoje ir kt.) yra įsteigtos išorinės nepriklausomos ekspertinės institucijos, kurios sankcionuoja žvalgybos institucijų veiksmus pagal jų pateiktus prašymus, arba JAV atveju – pataria teismui dėl tokių veiksmų sankcionavimo. Taigi, siūlomi pakeitimai atitiktų kitų Europos valstybių taikomą praktiką bei leistų žvalgybos kontrolieriui realiuoju laiku vertinti žvalgybos institucijų veiksmus, jų teisėtumą, pagrįstumą ir proporcingumą ir tokiu būdu užkirsti kelią galimiems žmogaus teisių pažeidimams.

7) Papildyti 12 straipsnį naujais 11 ir 12 punktais, kurie numatytų žvalgybos kontrolieriui teisę per nustatytą terminą susipažinti su visais žvalgybos institucijų sprendimais pradėti žvalgybos informacijos rinkimo veiksmus pagal Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamento ir Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministro patvirtintas žvalgybos informacijos rinkimo užduotis bei susipažinti su visais žvalgybos institucijų sprendimais pradėti kriminalinės žvalgybos tyrimus. Siūlomi pakeitimai padėtų žvalgybos kontrolieriui realiuoju laiku vertinti žvalgybos institucijų veiksmus ir nedelsiant reaguoti.

8) 19 straipsnio 1 dalies 2 punkto pakeitime numatoma teismų teisė žvalgybos kontrolierius pasitelkti kaip specialistus. Pažymėtina, kad žvalgybos kontrolierius yra vienintelis subjektas Lietuvoje, kuris atlieka nepriklausomą žvalgybos institucijų veiklos teisėtumo priežiūrą ir atitikties žmogaus teisių ir laisvių apsaugos reikalavimams vertinimą. Siūloma numatyti, kad teismai turėtų teisę pasitelkti žvalgybos kontrolierių, kaip specialių žinių turintį specialistą, gebantį vertinti žvalgybos institucijų veiklą.

9) Papildant 25 straipsnį 4 dalimi įtvirtinama žvalgybos kontrolierių įstaigos darbuotojų, kurie žvalgybos kontrolieriaus sprendimu padeda jam atlikti patikrinimą ar tyrimą, teisė susipažinti su žvalgybos institucijų informacija, dokumentais ir duomenimis. Siūlomas pakeitimas išspręstų situacijas, kuomet įstaigos darbuotojams nėra suteikiama teisė susipažinti su visa žvalgybos institucijų informacija, dokumentais ir duomenimis, reikalingais žvalgybos kontrolierių patikrinimams ar tyrimams atlikti, skundams ir pranešimams nagrinėti.

10) 26 straipsnio 4 dalies pakeitimu numatoma Žvalgybos kontrolierių įstaigos vadovo teisė įstaigos struktūrą tvirtinti įsakymu. Žvalgybos kontrolierių įstaiga iki galo nėra suformuota, palaipsniui priimami nauji darbuotojai, todėl jos struktūra yra ir dar ne kartą bus keičiama ateityje. Siūlomi pakeitimai sumažintų įstaigai sukeltą perteklinę administracinę naštą (pakeitimų perregistravimas Registrų centre).

Žvalgybos įstatymo pakeitimo projekto nuostatomis siūloma:

1) Įstatymo 2 straipsnio 11 dalyje įtvirtintą žvalgybos institucijų veiklos sąvoką papildyti žodžiais „*kriminalinė žvalgyba, vykdoma Kriminalinės žvalgybos įstatymo nustatyta tvarka*“. Atlikus siūlomus pakeitimus žvalgybos institucijų veiklos sąvoka taptų išsami ir aiški, kadangi tam tikrais atvejais žvalgybos institucijos vykdo ir kriminalinę žvalgybą.

2) Papildyti įstatymo 13 straipsnį nauja 10 dalimi ir nustatyti apygardos teismo pirmininko įgalioto teisėjo teisę, prieš teisėjui sankcionuojant tam tikrus žvalgybos institucijų veiksmus, kreiptis į žvalgybos kontrolierių dėl specialisto išvados pateikimo. Siūlomas pakeitimas suteiktų teisę įvertinti žvalgybos institucijų veiklos teisėtumą, pagrįstumą ir proporcingumą, prieš teisėjui sankcionuojant žvalgybos veiksmus, siekiant, kad būtų laiku ir tinkamai apsaugotos žmogaus teisės ir laisvės.

3) Papildyti įstatymo 20 straipsnį nauja 4 dalimi, kuri suteiktų žvalgybos kontrolieriams teisę gauti visą jų pareigoms vykdyti būtiną informaciją, dokumentus ir duomenis. Priėmus siūlomą

papildymą būtų išspręsta Žvalgybos kontrolierių įstatymo 12 straipsnio 2 ir 3 punktų bei Žvalgybos įstatymo 20 straipsnio 3 dalies konkurencija ir kolizija bei užtikrinama, jog žvalgybos kontrolierius galėtų netrukdomai atlikti nepriklausomą žvalgybos institucijų veiklos teisėtumo priežiūrą ir atitikties žmogaus teisių ir laisvių apsaugos reikalavimams vertinimą.

Kriminalinės žvalgybos įstatymo 21 straipsnio 2 dalies pakeitimu ir 22 straipsnio papildymu naujomis 3 ir 4 dalimis, siūloma nustatyti žvalgybos institucijų vykdomos kriminalinės žvalgybos veiklos išorinę, nepriklausomą priežiūrą ir kontrolę. Siūlomi pakeitimai leistų žvalgybos kontrolieriui tinkamai įgyvendinti savo teises ir pareigas, numatytas Žvalgybos kontrolierių įstatymo 11 ir 12 straipsniuose, t. y. užtikrinti nuolatinę žvalgybos institucijų veiklos teisėtumo priežiūrą.

Atlikus pirmiau minėtus Įstatymų projektais siūlomus pakeitimus būtų aiškiau apibrėžti žvalgybos kontrolieriaus įgaliojimai ir funkcijos, kurios atitiktų įstatymų leidėjų lūkesčius, išskeltus steigiant šią įstaigą.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad šių pasekmių būtų išvengta

Priėmus Įstatymų projektus neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai:

Priimti Įstatymų projektai įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai:

Įstatymų projektų įgyvendinimas nesusijęs su verslo sąlygomis ir jo plėtra.

8. Ar įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios:

Siekiant Įstatymų projektų siūlomus pakeitimus inkorporuoti į teisinę sistemą, priimti naujų, pakeisti ar pripažinti netekusiais galios kitų galiojančių įstatymų nereikės.

10. Ar įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų, o įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka:

Įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų nustatytų reikalavimų.

11. Ar įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas bei Europos Sąjungos dokumentus:

Įstatymų projektuose reglamentuojami klausimai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvenciją ir Europos Sąjungos teisės nuostatas.

12. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įstatymų lydimųjų aktų, – kas ir kada juos turėtų parengti:

Priėmus Įstatymų projektus, naujų teisės aktų priimti nereikės.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais):

Papildomų lėšų nereikės.

14. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados:

Negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiems projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis:

„Žvalgybos kontrolierių įstaiga“, „Žvalgyba“, „Kriminalinė žvalgyba“, „Žmogaus teisės“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai:

Nėra.
